

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра оториноларингології

Навчальний рік 2025-2026

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Вибірковий компонент
Загальна лікарська підготовка №2 (оториноларингологія)

Нормативний чи вибірковий освітній компонент	Вибірковий
Форма здобуття освіти:	Очна
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність	221 «Стоматологія»
Освітньо-професійна програма	«Стоматологія»
Другого (магістерського) рівня вищої освіти	
Курс	4

Силабус освітнього компоненту
розглянуто на засіданні кафедри
оториноларингології

Протокол від
“26”серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри

А.В. Лупир

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем професійної
підготовки хірургічного профілю

Протокол від
“29”серпня 2022 року № 1

Голова

В.О. Сипливий

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Лупир Андрій Вікторович – завідувач кафедри, д.мед.н., професор.
2. Ященко Марина Іванівна –доцент, к.мед.н.
3. Шушляпіна Наталія Олегівна – доцент, к.мед.н.
4. Юревич Надія Олександрівна – доцент, к.мед.н.
5. Калашник-Вакуленко Юлія Михайлівна – доцент, к.мед.н.
6. Карчинський Олександр Олександрович – асистент, к.мед.н.
7. Алексеева Вікторія Вікторівна – асистент, доктор філософії.
8. Дзиза Алла Василівна – асистент.

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1. Лупир Андрій Вікторович, завідувач кафедри оториноларингології, доктор медичних наук

Професійні інтереси: викладацька робота, наукова робота, лікувальна робота;
посилання в системі Moodle:

<http://distance.knmu.edu.ua/mod/page/view.php?id=60527>

Контактний телефон +380667831323

Корпоративна пошта викладача av.lupyr@knmu.edu.ua

Консультації Середа 14.00-17.00, ауд. кафедри оториноларингології

Середа 14.00-17.00, платформа Google Meet за розкладом кафедри

Локація м.Харків, проспект Незалежності, будинок 13, 3-й поверх, кафедра оториноларингології

2. Ященко Марина Іванівна, доцент, кандидат медичних наук

Професійні інтереси: викладацька робота, наукова робота, лікувальна робота;
посилання в системі Moodle:

<http://distance.knmu.edu.ua/mod/page/view.php?id=60527>

Контактний телефон +380508381319

Корпоративна пошта викладача mi.yashchenko@knmu.edu.ua

Консультації Понеділок 14.00-17.00, ауд. кафедри оториноларингології

Понеділок 14.00-17.00, платформа Google Meet за розкладом кафедри

Локація м.Харків, проспект Незалежності, будинок 13, 3-й поверх, кафедра оториноларингології

3. Шушляпіна Наталія Олегівна, доцент, кандидат медичних наук

Професійні інтереси: викладацька робота, наукова робота, лікувальна робота;
посилання в системі Moodle:

<http://distance.knmu.edu.ua/mod/page/view.php?id=60527>

Контактний телефон +380675886849

Корпоративна пошта викладача no.shushliapina@knmu.edu.ua

Консультації П'ятниця 13.00-17.00, ауд. кафедри оториноларингології

П'ятниця 13.00-17.00, платформа Google Meet за розкладом кафедри

Локація м.Харків, проспект Незалежності, будинок 13, 3-й поверх, кафедра оториноларингології

4. Юревич Надія Олександрівна, доцент, кандидат медичних наук

Професійні інтереси: викладацька робота, наукова робота, лікувальна робота;
посилання в системі Moodle:

<http://distance.knmu.edu.ua/mod/page/view.php?id=60527>

Контактний телефон +380977135315
Корпоративна пошта викладача no.yurevych@knmu.edu.ua
Консультації Понеділок 09.00-14.00, ауд. кафедри оториноларингології
Понеділок 09.00-14.00, платформа Google Meet за розкладом кафедри

Локація м.Харків, проспект Незалежності, будинок 13, 3-й поверх, кафедра оториноларингології

5. Калашник-Вакуленко Юлія Михайлівна, доцент, кандидат медичних наук

Професійні інтереси: викладацька робота, наукова робота, лікувальна робота;
посилання в системі Moodle:
<http://distance.knmu.edu.ua/mod/page/view.php?id=60527>

Контактний телефон +380662529908
Корпоративна пошта викладача ym.kalashnyk@knmu.edu.ua
Консультації Вівторок 09.00-14.00, ауд. кафедри оториноларингології
Вівторок 09.00-14.00, платформа Google Meet за розкладом кафедри

Локація м.Харків, проспект Незалежності, будинок 13, 3-й поверх, кафедра оториноларингології

6. Карчинський Олександр Олександрович, асистент, кандидат медичних наук

Професійні інтереси: викладацька робота, наукова робота, лікувальна робота;
посилання в системі Moodle:
<http://distance.knmu.edu.ua/mod/page/view.php?id=60527>

Контактний телефон +380950068809
Корпоративна пошта викладача oo.karchynskyi@knmu.edu.ua
Консультації Середа 09.00-14.00, ауд. кафедри оториноларингології
Середа 09.00-14.00, платформа Google Meet за розкладом кафедри

Локація м.Харків, проспект Незалежності, будинок 13, 3-й поверх, кафедра оториноларингології

7. Алексєєва Вікторія Вікторівна, асистент, доктор філософії

Професійні інтереси: викладацька робота, наукова робота, лікувальна робота;
посилання в системі Moodle:
<http://distance.knmu.edu.ua/mod/page/view.php?id=60527>

Контактний телефон +380982589078
Корпоративна пошта викладача vv.alieksieieva@knmu.edu.ua
Консультації Четвер 09.00-13.00, ауд. кафедри оториноларингології
Четвер 09.00-13.00, платформа Google Meet за розкладом

кафедри

Локація м.Харків, проспект Незалежності, будинок 13, 3-й поверх, кафедра оториноларингології

8. Дзиза Алла Василівна, асистент

Професійні інтереси: викладацька робота, наукова робота, лікувальна робота; посилання в системі Moodle:

<http://distance.knmu.edu.ua/mod/page/view.php?id=60527>

Контактний телефон +380950119356

Корпоративна пошта викладача av.dzyza@knmu.edu.ua

Консультації Вівторок 14.00-17.00, ауд. кафедри оториноларингології

Вівторок 14.00-17.00, платформа Google Meet за розкладом кафедри

Локація: м.Харків, проспект Незалежності, будинок 13, 3-й поверх, кафедра оториноларингології

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту Загальна лікарська підготовка №2 (оториноларингологія) складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Стоматологія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 “Охорона здоров'я”, спеціальності «Стоматологія»

Опис освітнього компоненту (анотація)

Оториноларингологія – клінічна дисципліна, яка вивчає морфологію, фізіологію та патологію верхніх дихальних шляхів та вуха. Сучасна оториноларингологія займається діагностикою та лікуванням як гострих так і хронічних захворювань ЛОР органів та суміжних з ними ділянок. Більша частина цих патологічних станів потребує хірургічного втручання: на вусі, в порожнині носа, на приносових пазухах, у глотці, гортані та трахеї. Широко використовується ендоскопічні методи дослідження та лікування захворювань ЛОР органів. Велика кількість операцій та маніпуляцій, зокрема на вусі та гортані, виконуються за допомогою операційного мікроскопа.

Оториноларингологія має велике соціальне значення, оскільки вивчає функціонування більшості аналізаторів (слуховий, вестибулярний, нюховий та смаковий), а порушення нормального функціонування цих аналізаторів значно впливає на якість життя людей, їх професійну діяльність.

Враховуючи близькі анатомо-топографічні і рефлексні зв'язки з іншими органами часто існує можливість виникнення тяжких ускладнень, які нерідко загрожують здоров'ю та життю пацієнтів.

Об'єкт діяльності - збереження здоров'я, профілактика та лікування оториноларингологічних захворювань людини.

Теоретичний зміст предметної області: знання з питань профілактики, діагностики та лікування оториноларингологічних захворювань людини.

Методи та методики: анамnestичні, клінічні, лабораторні, інструментальні методи діагностики, визначення провідних симптомів та синдромів, визначення попереднього та клінічного діагнозу оториноларингологічних захворювань та невідкладних станів, їх діагностики, лікування та профілактики.

Інструменти та обладнання (об'єкти/предмети, пристрої та прилади, які здобувач вищої освіти вчиться застосовувати і використовувати): сучасне діагностичне, лікувальне та інше обладнання, предмети та прилади для проведення фахової діяльності.

Предметом вивчення освітнього компоненту є різноманітні патологічні стани та захворювання ЛОР-органів.

Міждисциплінарні зв'язки: оториноларингологія тісно пов'язана з такими дисциплінами, як анатомія, фізіологія, гістологія, біохімія, патоморфологія, патологічна фізіологія, медична генетика, внутрішня медицина, нейрохірургія, офтальмологія, щелепно-лицева хірургія, загальна хірургія, онкологія, інфекційні хвороби.

Пререквізити. Вивчення освітнього компоненту передбачає попереднє засвоєння кредитів з оториноларингології.

Постреквізити. Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні фахових дисциплін.

Посилання на сторінку освітнього компоненту в MOODLE
<http://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=234>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1.1. Метою вивчення освітнього компоненту є вивчення й засвоєння студентами теоретичних і практичних питань оториноларингології, ознайомлення з питомою вагою захворювань ЛОР-органів в загальній патології, зі значенням своєчасного виявлення й усунення захворювань вуха, горла й носа в профілактиці загальної захворюваності та оздоровленні населення, із принципами й методами диспансерної роботи.

Викладання курсу оториноларингології переслідує також ціль виховання у студентів наукового світогляду, високої ідейності, переконаності, а також виховання високої політичної й моральної культури, принципового відношення до відхилень, що зустрічаються, від норм етичної моралі, деонтологічного виховання з метою доведення до свідомості й засвоєння студентами навичок дотримання принципів медичної етики й норм, що регулюють поведінку медичних працівників.

Поставлені цілі викладання оториноларингології досягаються шляхом використання належних методичних прийомів, спрямованих на розвиток активної пізнавальної діяльності студентів у процесі оволодіння знаннями й практичними навичками, забезпечення їхньої самостійної роботи з виконанням конкретних завдань, а також УДРС і НДРС.

1.2. Основними завданнями вивчення освітнього компоненту є забезпечення студентів знаннями за фахом відповідно до сучасного стану медичної науки.

У ході навчання повинне бути забезпечене глибоке засвоєння студентами комплексу сучасних знань з оториноларингології з урахуванням їх ролі у формуванні наукового світогляду – єдиної наукової й методологічної основи дослідження об'єкта й предмета сучасної медицини.

Висвітлення проблем оториноларингології, виховання у студентів творчого відношення до навчання, інтерес до науково-медичних досліджень повинно поєднуватися з викладом етики й медичної деонтології.

Ознайомлення студентів з особливостями дослідження ЛОР органів, ендоскопія й функціональне дослідження слуху, вестибулярної функції, нюху, смаку. Показати значення результатів даного обстеження в загальному клінічному обстеженні хворої людини, у виявленні патології з боку інших органів і систем. Узгодити ці дані із цілісним поняттям про функціонування організму, його станом при нормальних та патологічних умовах.

Ознайомити студентів з етіологією, патогенезом, клінічною картиною, діагностикою, профілактикою й лікуванням ЛОР захворювань, що часто зустрічаються та мають соціальну значимість, а також вимагають надання екстреної допомоги.

Навчити студентів ендоскопічним і необхідним функціональним методам дослідження носа, глотки, гортані і вуха, практичним навичкам надання екстреної ЛОР допомоги при травмах, сторонніх предметах, опіках і інших гострих захворюваннях ЛОР органів.

При розгляді етіології й патогенезу тих чи інших захворювань треба приділяти увагу значенню спадково-конституційних факторів за допомогою сучасних наукових теорій, а також звертати особливу увагу на роль зовнішніх факторів – соціальних, побутових і т.д. Для реалізації поставлених завдань методичними розробками передбачені чіткість і послідовність у вивченні курсу оториноларингології із широким використанням наочних посібників та технічних засобів навчання.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє освітній компонент (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення освітнього компоненту забезпечує опанування студентами компетентностей:

інтегральні:

Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

загальні:

1. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.
3. Здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії.
4. Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись другою мовою.
5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим.
7. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
8. Здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо.

спеціальні (фахові, предметні):

- 1.Здатність до встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання.
- 2.Навички збирання інформації про пацієнта.
- 3.Здатність до оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень.
- 4.Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань.
- 5.Здатність до діагностування невідкладних станів.
- 6.Здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги.
- 7.Навички надання екстреної медичної допомоги.

8.Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювань.

9.Здатність до визначення лікувального харчування при лікуванні захворювань.

10.Здатність до визначення тактики ведення контингенту осіб, що підлягають диспансерному нагляду.

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних **програмних результатів навчання:**

ПРН1. Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми; за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз стоматологічного захворювання.

ПРН 2. Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу.

ПРН 3. Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні) пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лицевої області для проведення диференційної діагностики захворювань.

ПРН 4. Визначати остаточний клінічний діагноз дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.

ПРН 5. Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, нестачі інформації та обмеженого часу.

ПРН 13. Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу.

ПРН 14. Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.

ПРН 17. Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.

ПРН 18. Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.

ПРН 19. Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

ПРН 20. Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних

ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

ПРН 21. Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу для різних верств населення та в різних умовах.

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних **соціальних навичок (Soft skills):**

- комунікативність (реалізується через: метод роботи групах та мозковий штурм під час аналізу клінічних кейсів, метод презентації результатів самостійної роботи та їх захисту в групі),
- робота в команді (реалізується через: метод роботи групах та мозковий штурм під час аналізу клінічних кейсів),
- конфлікт-менеджмент (реалізується через: ділові ігри),
- тайм-менеджмент (реалізується через: метод самоорганізації під час аудиторної роботи в групах та самостійної роботи),
- лідерські навички (реалізується через: метод презентації результатів самостійної роботи та їх захисту в групі).

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 1	Напрямок підготовки 22 «Охорона здоров'я»	Вибіркова	
Загальна кількість годин - 30	Спеціальність 221 «Стоматологія»	Рік підготовки:	
		IV-й	
		Семестр	
		VII-й	VIII-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 10, самостійної роботи студента - 20	Освітній ступінь: «Другий (магістерський) рівень» ОПП «Стоматологія»	Лекції	
		-	
		Практичні, семінарські	
		10 год.	
		Самостійна робота	
		20 год.	
		Вид контролю: залік	

2.1 Опис освітнього компоненту

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	<p>Клінічна анатомія, фізіологія, методи дослідження зовнішнього, середнього, внутрішнього вуха. Травми вуха: прямі та непрямі (отгематома, перихондрит вушної раковини, переломи стінок зовнішнього слухового проходу, барабанної перетинки, подовжні і поперечні переломи пірамідки скроневої кістки. Сторонні тіла, сірчані та епідермальні пробки, фурункул, розлите запалення, екзема. Гострий середній отит. Отит при інфекційних захворюваннях. Мастоїдити. Атипові форми отиту і мастоїдиту (мукозний отит, зигоматицит, петрозит, верхівково-шийні форми мастоїдиту). Хронічні середні отити (епітимпаніт і мезотимпаніт). Методи лікування (консервативні і оперативні).</p> <p>Загальнопорожнинна радикальна операція. Тимпаноластика. Отогенні внутрішньочерепні ускладнення: екстрадуральний абсцес, тромбоз сигмоподібного синуса, менінгіт, абсцес мозку і мозочку. Невідкладна допомога при захворюваннях вуха.</p>	3	<p>розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, дебати.</p>	<p>усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; доповідь; виступ на задану тему.</p>

2.	<p>Клінічна анатомія, фізіологія, методи дослідження носа і біляносових порожнин. Захворювання носа: дефекти і деформації зовнішнього носа, фурункул носа. Захворювання порожнин носа: гострий риніт, хронічний (катаральний, гіпертрофічний, атрофічний)риніт, хронічний вазомоторний риніт (нейровегетативна та алергічна форми), скривлення носової перегородки. Носові кровотечі. Гострі і хронічні захворювання верхньощелепної, лобної та основної пазух, клітин решітчастого лабіринту. Внутрішньочерепні та внутрішньоорбітальні ускладнення при захворюваннях носа і навколоносових порожнин. Патогенез, клініка, діагностика, методи лікування, профілактика. Невідкладна допомога при захворюваннях носа та навколо носових пазух.</p>	2	<p>розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, дебати.</p>	<p>усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; доповідь; виступ на задану тему.</p>
3.	<p>Клінічна анатомія, фізіологія, методи дослідження глотки. Гострі захворювання глотки: гострий фарингіт, ангіни, заглотковий абсцес, гострий паратонзиліт. Дифтерія глотки. Хронічні захворювання глотки. Пухлини глотки (доброякісні та злоякісні). Хронічний фарингіт, хронічний</p>	2	<p>розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання</p>	<p>усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; доповідь; виступ на задану тему.</p>

	тонзиліт. Принципи диспансеризації хронічного тонзиліту. Аденоїди. Гіперплазія піднебінних мигдаликів. Грибкові ураження глотки: фарингомікоз, кандидоз, лептотрихоз. Невідкладна допомога при захворюваннях глотки.		процесів і ситуацій, дебати.	
4.	Клінічна анатомія, фізіологія, методи дослідження гортані, трахеї, бронхів і стравоходу. Гострі захворювання гортані: гострий катаральний ларингіт, гострий підкладочний ларингіт, гортанна ангіна, флегмонозний ларингіт, хондроперихондрит гортані, дифтерія гортані. Хронічні захворювання гортані: катаральний ларингіт, гіперпластичний ларингіт, атрофічний ларингіт, вазомоторний ларингіт. Парези і паралічі м'язів гортані. Доброякісні і злоякісні пухлини гортані. Невідкладна допомога при захворюваннях гортані, трахеї, бронхів, стравоходу.	3	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, дебати.	усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; доповідь; виступ на задану тему.
Всього годин		10		

2.2.5. Самостійна робота

№ з.п.	Назва теми	К-ть годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	10	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація,	усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; творчі

			відеороліки, відеофільми, дискусія, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, дебати.	завдання; доповідь; виступ на задану тему.
2.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до аудиторних навчальних занять	5	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, дебати.	усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; доповідь; виступ на задану тему.
	Сучасні проблеми слуховідновлювальних операцій.	1		
	Нові методи діагностики та лікування сенсоневральної приглухуватості.	1		
	Ринопластика.	1		
	Функціональні захворювання голосового апарату.	2		
3.	Індивідуальна самостійна робота студентів	5	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, дебати.	усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; доповідь; виступ на задану тему.
	Написання реферату «Сучасні методи діагностики порушень слуху»	1		
	Написання реферату «Імунодіагностика, профілактика та лікування хронічного тонзиліту»	1		
	Засвоєння методики та техніки виконання крікоконікотомії, трахеостомії	3		
Всього годин самостійної роботи студента		20		

Методи навчання (наводяться лише ті, які використовуються під час викладання освітнього компоненту): розповідь-пояснення, бесіда, лекція, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, дебати.

Методи контролю (наводяться лише ті, які використовуються під час викладання освітнього компоненту):

Поточний контроль: усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; доповідь; виступ на задану тему.

Підсумковий контроль: залік.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ»

Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Харківському національному медичному університеті»

Таблиця 2

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		

4.47-4,49	179	3.7-3,71	148
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141
4.27-4,29	171	3.5-3,51	140
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139

3.2. Питання до заліку:

1. Абсцес надгортанника: клініка, лікування
2. Аденоїдні вегетації: клініка, лікування
3. Анатомія лімфаденоїдного глоткового кільця. Вікові особливості лімфаденоїдної тканини глотки
4. Атипові форми мастоїдиту
5. Будова отолітового апарату. Адекватні подразники
6. Будова спірального органа. Адекватний подразник слухового аналізатора
7. Вестибулярні ядра та їх зв'язки
8. Види декомпенсації хронічного тонзиліту, формулювання діагнозу
9. Види операцій на вусі при хронічних гнійних середніх отитах
10. Вікові особливості розвитку біляносових пазух
11. Гематома і перихондрит вушної раковини
12. Гострий гайморит: клініка, лікування
13. Гострий гнійний середній отит. Етіологія, патогенез, клініка
14. Гострий і хронічний сфеноїдит: клініка, лікування
15. Гострий катаральний ларингіт: етіологія, клініка, лікування
16. Гострий мастоїдит: визначення поняття, клініка, діагностика, лікування. Антромастоїдотомія
17. Гострий стенозуючий ларинготрахеїт у дітей. Інтенсивна терапія
18. Диференційна діагностика епітимпаніту і мезотимпаніту
19. Диференційна діагностика уражень звукопровідного та звукосприймаючого апаратів
20. Доброякісні пухлини гортані
21. Заглотковий абсцес у дітей: клініка, лікування
22. Закони Евальда та закономірності ністагмної реакції
23. Злоякісні пухлини глотки: локалізація, клініка, методи лікування
24. Злоякісні пухлини носа та приносових пазух: діагностика, лікування
25. Значення носового дихання для розвитку організму дитини. Методи дослідження носа та приносових пазух
26. Зовнішній отит: форми, етіологія, клініка, лікування
27. Іннервація гортані
28. Історія кафедри оториноларингології вузу

29. Історія розвитку оториноларингології на Україні
30. Катаральна ангіна: клініка, лікування
31. Клінічна анатомія барабанної перетинки. Особливості розташування і будови барабанної перетинки у дітей раннього віку
32. Клінічна анатомія зовнішнього вуха
33. Клінічна анатомія основної пазухи
34. Клінічна анатомія соскоподібного відростка. Типи будови соскоподібного відростка. Вікові особливості
35. Клінічна анатомія, фізіологія слухової труби. Особливості її будови у дитячому віці
36. Клінічне значення приносових порожнин. Клінічна анатомія верхньощелепної пазухи
37. Консервативне лікування хронічного гнійного середнього отиту
38. Кровопостачання та іннервація порожнини носа
39. Кровотеча з вуха
40. Лабіринтит: форми, клініка, лікування
41. Лептотрихоз: клініка, лікування
42. Лікування гострого гнійного середнього отиту
43. Лікування гострого гнійного середнього отиту у доперфоративній стадії. Показання та техніка парацентезу
44. Лікування гострої і хронічної сенсоневральної приглухуватості
45. Лікування хвороби Мен'єра. Методи лікування гострої вестибулярної дисфункції
46. Методи дослідження ампулярного рецептора (калорична, обертальна, пресорна проби)
47. Методи дослідження глотки
48. Методи дослідження гортані у дорослих і дітей
49. Механізм звукопроведення (повітряна, кісткова провідність)
50. Носові кровотечі: причини, симптоматика, методи зупинки
51. Озена: клініка, диференційний діагноз, принципи лікування
52. Опіки стравоходу: причини, патанатомія, клінічні стадії
53. Основні етапи розвитку оториноларингології як самостійної медичної дисципліни
54. Основні напрямки розвитку та досягнення сучасної оториноларингології
55. Особливості перебігу гострого гнійного середнього отиту при інфекційних захворюваннях: грип, скарлатина, кір, туберкульоз
56. Особливості перебігу гострого гнійного середнього отиту у дітей раннього віку
57. Отогенний менінгіт: клініка та лікування
58. Отогенні абсцеси мозку: клініка, лікування
59. Отосклероз: патогенез, клініка, сучасні методи хірургічного лікування
60. Папіломатоз гортані у дорослих і дітей
61. Парези і паралічі гортані: причини, ларингоскопічна картина, принципи лікування

62. Перша допомога при опіках стравоходу
63. Принципи ранньої діагностики рака гортані
64. Рак гортані: етіологія, локалізація, клініка, стадії розвитку захворювання
65. Риногенні внутрішньочерепні ускладнення: шляхи проникнення інфекції, види ускладнень, принципи лікування
66. Риногенні орбітальні ускладнення: шляхи проникнення інфекції,
67. Сенсоневральна приглухуватість: причини, клініка
68. Синус тромбоз та отогенний сепсис: клініка, лікування
69. Сифіліс верхніх дихальних шляхів: особливості клінічного проявлення, диференційний діагноз
70. Сірчана пробка, клініка, методи видалення
71. Склерома верхніх дихальних шляхів: етіологія, патанатомія, стадії, лікування
72. Слухові кісточки та м'язи барабанної порожнини
73. Спонтанні вестибулярні порушення
74. Стадії стенозу гортані, принципи лікування (медикаментозне, продовжена інтубація, трахеотомія)
75. Стеноз гортані: визначення поняття, причини гострого та хронічного стенозу гортані
76. Стінки та поверхи барабанної порожнини
77. Сторонні тіла бронхів: види стенозів, клініка, методи видалення
78. Сторонні тіла вуха, способи їх видалення
79. Сторонні тіла глотки: клініка, лікування
80. Сторонні тіла гортані: клініка, методи видалення у дорослих і дітей
81. Сторонні тіла дихальних шляхів: причини аспірації, анамнез, характеристика сторонніх тіл
82. Сторонні тіла дихальних шляхів: причини аспірації, анамнез, характеристика сторонніх тіл
83. Сторонні тіла носа. Засоби видалення. Риноліти
84. Сторонні тіла стравоходу: клініка, діагностика, методи видалення
85. Сторонні тіла стравоходу: клініка, діагностика, методи видалення
86. Сторонні тіла трахеї: клініка, методи видалення
87. Структура піднебінних мигдаликів, кровопостачання, іннервація
88. Теорії звукосприйняття
89. Травми вуха, травматичний розрив барабанної перетинки
90. Травми носа та приносових пазух: класифікація, клініка, лікування
91. Трахеостомія: показання, її варіанти, техніка виконання
92. Туберкульоз верхніх дихальних шляхів: клінічні проявлення, диференційний діагноз
93. Ускладнення гострого гнійного середнього отиту
94. Ускладнення сторонніх тіл стравоходу: клініка, лікувальна тактика
95. Фізіологія лімфаденоїдного глоткового кільця
96. Фолікулярна ангіна: клініка, лікування
97. Хвороба Мен'єра: етіологія, патогенез, клініка

98. Хірургічне лікування рака гортані, його види, показання
99. Хондроперихондрит гортані: причини, клініка, лікування
100. Хронічне гнійне запалення середнього вуха: обов'язкові ознаки, класифікація
101. Хронічний гайморит: форми, клініка, лікування
102. Хронічний гіпертрофічний риніт: клініка, диференційний діагноз, лікування
103. Хронічний гнійний епітимпаніт. Холестеатома. Діагностика, клініка, лікування
104. Хронічний гнійний мезотимпаніт, клініка, методи лікування
105. Хронічні поліпозні синусити: етіологія, клініка, комплексне лікування
106. Шляхи та етапи розповсюдження інфекції з вуха у порожнину черепа
107. Юнацька ангіофіброма носоглотки: клініка, діагностика, методи видалення.

3.3. Контрольні питання

1. Передня і задня риноскопія, відеоендоскопічне дослідження носа та приносних пазух.
2. Прямая та непряма ларингоскопія, фіброскопія, трахеобронхоскопія, езофагоскопія, мікроларингоскопія..
3. Клініко-анатомічні особливості будови зовнішнього вуха.
4. Клініко-анатомічні особливості будови середнього вуха.
5. Клініко-анатомічні особливості будови внутрішнього вуха.
6. Фізіологічні аспекти звукопровідної, звукосприймаючої, вестибулярної функцій.
7. Основні анатомо-топографічні та клінічні аспекти будови верхніх дихальних шляхів та стравоходу .
8. Основні клінічні прояви захворювань вуха.
9. Причини та механізми розвитку захворювань вуха та виникнення їх ускладнень.
10. Схеми діагностики та лікування типових випадків при захворюваннях вуха та плани лікувальних заходів у залежності від клінічного перебігу патологічного процесу.
11. Аналіз та інтерпретування результатів клінічних та лабораторних методів дослідження вуха.
12. Диференційно-діагностичні критерії основних клінічних проявів захворювань вуха.
13. Засоби слухопротезування у залежності від характеру порушення слухової функції.
14. Прогноз щодо одужання та відновлення слухової та вестибулярної функцій у хворих з патологією вуха.
15. Основні клінічні прояви захворювань верхніх дихальних шляхів.
16. Причини та механізми розвитку захворювань верхніх дихальних шляхів та виникнення їх ускладнень.

- 17.Схеми діагностики та лікування типових випадків при захворюваннях верхніх дихальних шляхів та плани лікувальних заходів у залежності від клінічного перебігу патологічного процесу.
- 18.Аналіз та інтерпретування результатів клінічних та лабораторних методів дослідження носа, приносних пазух, глотки, гортані.
- 19.Диференційно-діагностичні критерії основних клінічних проявів захворювань верхніх дихальних шляхів.
- 20.Прогноз щодо одужання та відновлення функцій у хворих з патологією верхніх дихальних шляхів.
- 21.Основні причини та клінічні прояви ургентних станів ЛОР-органів.
- 22.Патогенетичні механізми розвитку ургентних захворювань ЛОР-органів.
23. Диференційно-діагностичні критерії основних клінічних проявів невідкладних ЛОР-станів для оцінки стану хворого.
24. Аналіз та інтерпретування результатів клінічних та лабораторних методів дослідження носа, приносних пазух, глотки, гортані, трахеї, бронхів та стравоходу при ургентних захворюваннях.
- 25.Алгоритми діагностичної та лікувальної тактики при травмах, кровотечах, сторонніх тілах ЛОР-органів.
- 26.Основні методи надання ургентної допомоги при травмах і кровотечах ЛОР-органів, сторонніх тілах верхніх дихальних шляхів, стравоходу та вуха.
- 27.Прогноз щодо одужання та відновлення функцій у хворих з ургентною ЛОР-патологією.

3.4. Індивідуальні завдання :

1. Підготовка реферативних доповідей (10б.).
2. Підготовка презентацій до тем занять з використанням електронних ресурсів(10б.).
3. Застосування технології "Тематичний кросворд" (складання кросвордів відповідно темі заняття) (10б.).
4. Застосування технології "Критичне мислення" (складання синквейнів відповідно темі заняття) (10б.).
5. Підготовка до ігрових методів (рольові ігри) (10б.).
6. Робота у студентському науковому гуртку (згідно плану) (10б.).
7. Підготовка доповідей на студентські науково-практичні конференції(10б.).

3.6. Правила оскарження оцінки

1. Процедура оскарження результатів складається із трьох етапів: подання скарги, розгляду скарги, прийняття та оприлюднення рішення апеляційної комісії.

2. Подання скарги здійснюється студентом особисто у письмовій формі у день оголошення результатів складання диференційованого заліку. Приймає скаргу у формі письмової заяви вповноважена ректором особа. У

відповідь на подання скарги, особа яка приймала скаргу повинна повідомити дату і місце засідання апеляційної комісії.

3. Якщо особа, яка оскаржує результати, бажає додати до апеляції додаткові документи, то вона повинна це зробити під час подання скарги. Екзаменаційні роботи додатково додавати не потрібно.

4. Апеляційна скарга повинна бути розглянута на засіданні апеляційної комісії не пізніше двох наступних робочих днів після її подання.

5. Веде засідання виключно голова комісії або, у випадку його відсутності за поважними причинами, особа визначена більшістю членів на засіданні апеляційної комісії.

6. Засідання апеляційної комісії повинно супроводжуватись веденням протоколу за формою вказаною.

7. Відповідальність за ведення протоколу засідання апеляційної комісії покладається на секретаря комісії.

8. Студент, який подавав скаргу, має право бути присутнім на усіх засіданнях апеляційної комісії стосовно власної скарги. У випадку його відсутності секретарем комісії у протоколі засідання повинен бути зроблений відповідний запис.

9. Засідання вважається неправомірним, якщо на ньому відсутня 1/3 від загальної кількості членів

10. В засіданні апеляційної комісії допускається оголошення перерви.

11. На одному засіданні апеляційної комісії може розглядатись декілька апеляційних скарг

12. Графіки засідань усіх апеляційних комісій повинні бути оприлюднені.

13. Зареєстровані скарги, накази про створення апеляційних комісій, журнали обліку скарг та протоколи засідань апеляційних комісій повинні зберігатись у навчальному відділі протягом 1 року.

14. Копії зареєстрованої скарги, наказу про створення апеляційної комісії та протокол її засідання додаються до особистої справи студента.

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Академічні очікування від студентів/-ок. Вимоги до курсу.

Очікується, що студенти та студентки відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його(згідно графіку на інформаційному стенді кафедри).

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у студентів/-ок виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто.

Під час лекційного заняття студентам та студенткам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора/ки – це абсолютно нормально.

Практичні заняття

Активна участь під час обговорення в аудиторії, студенти/-ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливість та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я – висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Студенти можуть обговорювати різні завдання, але їх виконання - строго індивідуально. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття з метою, не пов'язаною з навчальним процесом. Не допускаються запізнення студентів на практичні заняття.

Відвідування пацієнтів під час курації в лікарні можливо за умови наявності у студентів відповідної форми одягу, санітарної книжки з відміткою про вакцинацію проти дифтерії, результатів обстеження на напруження імунітету за кором (або відмітка про вакцинацію), або іншими інфекційними захворюваннями згідно поточній епідемічній ситуації.

Студенти з особливими потребами можуть зустрічатися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, контакуйте з викладачем.

Заохочується участь студентів у проведенні наукових досліджень та конференціях за даною тематикою.

Усі студенти ХНМУ захищені Положенням про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у Харківському національному медичному університеті, розроблено з метою визначення дієвого механізму врегулювання конфліктних ситуацій, пов'язаних із дискримінацією та сексуальними домаганнями. Дане Положення розроблено на підставі таких нормативно-правових актів України: Конституція України; Закону України «Про освіту»; Закону України «Про вищу освіту»; Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»; Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»; Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод; Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти; Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Загальна рекомендація № 25 до параграфу 1 статті 4 Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок;

Зауваження загального порядку № 16 (2005) «Рівне для чоловіків та жінок право користування економічними, соціальними і культурними правами» (стаття 3 Міжнародного пакту економічних, соціальних і культурних прав; Комітет з економічних, соціальних та культурних прав ООН); Рекомендації щодо виховання в дусі міжнародного взаєморозуміння, співробітництва і миру та виховання в дусі поваги до прав людини і основних свобод (ЮНЕСКО); Концепція Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року. Харківський національний медичний університет забезпечує навчання та роботу, що є вільними від дискримінації, сексуальних домагань, залякувань чи експлуатації. Університет визнає важливість конфіденційності. Всі особи, відповідальні за здійснення цієї політики (співробітники/-ці деканатів, факультетів, інститутів та Центру гендерної освіти, члени студентського самоврядування та етичного комітету, проректор з науково-педагогічної роботи), дотримуються конфіденційності щодо осіб, які повідомляють або яких звинувачують у дискримінації або сексуальних домаганнях (за виключенням ситуацій, коли законодавство вимагає розголошення інформації та/або коли розкриття обставин Університетом необхідне для захисту безпеки інших).

ХНМУ створює простір рівних можливостей, вільний від дискримінації будь-якого національного, расового чи етнічного походження, статі, віку, інвалідності, релігії, сексуальної орієнтації, гендерної приналежності, або сімейного стану. Всі права, привілеї, програми та види діяльності, що надаються студентам/-кам або співробітникам/-цям університету, розповсюджуються на всіх без винятку за умови належної кваліфікації. Антидискримінаційна політика та політика протидії сексуальним домаганням ХНМУ підтверджується Кодексом корпоративної етики та Статутом ХНМУ.

Поведінка в аудиторії (Основні «так» та «ні»)

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;

- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття

Заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);

- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;

- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;

- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Працівники кафедри в процесі своєї професійної діяльності дотримуються принципів академічної доброчесності (чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність, сміливість).

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Невідкладні стани в оториноларингології. Лупир А.В., Журавльов А.С., Ященко М.І., Дьоміна Є.В. – Харків, 2020. – 124 с. посилання в депозитарії <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/26483>
2. Трахеостомія. Показання. Види трахеостомій. А.В.Лупир, А.С.Журавльов, М.І. Ященко, М.В. Калашник. – Харків: ХНМУ, 2017 – 36с.
3. Носові кровотечі в оториноларингології (Етіологія, патогенез. Клініко-діагностичні аспекти. Невідкладна допомога.). Журавльов А.С., Лупир А.В., Ященко М.І. – Харків: ХНМУ, 2013 – 36с.
4. Сторонні тіла ЛОР-органів. Журавльов А.С., Лупир А.В., Ященко М.І. – Харків: ХНМУ, 2014 – 40с.
5. Травми ЛОР-органів. Журавльов А.С., Лупир А.В., Ященко М.І. – Харків: ХНМУ, 2014 – 47с.
6. Актуальні питання сучасної оториноларингології / Лупир А.В., Ященко М.І., Шушляпіна Н.О. - Харків: ХНМУ, 2022 - 194 с.

Допоміжна:

1. Otorhinolaryngology. Y.Mitin, Y.Deyeva, M.Zavaliy, Y.Gomza, V.Didkovskyi, L.Krynynchko, O.Motaylo, Z.Tereshchenko, Y.Shevchuk. Edited by Professor Y.Mitin, Y.Deyeva. Associate Professor Y. Deyeva. Second edition, revised and expanded. Kyiv, AUS Medicine Publishing, 2011.
2. Takafuji S., Nakagawa T. Air pollution and allergy. J. Invest. Allergol. Clin. Immunol. 2000, 10, p5-10.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE <http://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=234>
- 2.Електронний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.
- 3.Електронний сайт Національної наукової медичної бібліотеки України.
- 4.Електронна база наукових публікацій Національної медичної бібліотеки

Національного інституту здоров'я США.

5. Освітній портал НМУ ім. О.О. Богомольця.

8. ІНШЕ

Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog-sex.doc

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nak-poriad-pogl-vyv-dysc.docx

Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_osv.pdf

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7108%3A2021-03-10-14-08-02&catid=12%3A2011-05-10-07-16-32&Itemid=33&lang=uk

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2520%3A2015-04-30-08-10-46&catid=20%3A2011-05-17-09-30-17&Itemid=40&lang=uk

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/kodex_AD.docx